

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrto leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. —

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za ožanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Kako nemškutarji v okrajnih zastopih gospodarijo.

(Izv. dopis iz Ptujca.)

Iz starega Ptujca nam piše mnogoleten prijatelj našega lista dopis, ki utegne mnogo ljudi tudi zunaj ptujsk. okraja zanimati, ker nam pojasnuje s številkami, kako znajo slovenskemu kmetu nemškutarji gospodariti v okrajnih zastopih.

Bližamo se volitvam v okrajni zastop.

Obrok za reklamacije je minol. Reklamacij je bilo dosti. Lotmerski Dr. Hanza in mladi Rodošek, ki pisari pri svojem očetu, sta jih skovala celi kup; da večinoma za meščane, potem nekatere kmete in kmečke vdove, katere si upajo vloviti in na svojo stran dobiti, se razume.

Ker so po novi dači med drugimi duhovniki tudi č. g. župnik Raič od sv. Barbare v Halozah, ki so bili dozda v okrajnem zastopu ter so tam pri vsakej priliki zagovarjali Slovence, branili kmete, napuhnjanim meščanom in budalastim nemškutarjem pa brez vse milosti po zobeh dajali, veliki posestnik, so nekateri ptujski gospodje kar znoreli.

Se vé, ti gospodje bi radi, da bi Slovenec molčal, plačeval in hlapčeval.

To pa je delal kmet nekda, ko ni plačeval na stotine dače, ko je palca pela, če se je v grajščni pritožil, ker se mu je godila krivica, ko so se sinovi slovenskih svojih staršev sramovali, namesto da bi jim bili zagovorniki.

Denes plačuje kmet toliko dače, kolikor posestvo nese, denes ne prosi več milosti, ampak tirja pravico, denes mu tudi pomagajo njegovi sinovi, ki so študirali, katerim sme zauhati, ker so ž njim ene krvi.

Ptujčani, — Nemci in nemškutarji, so prišli do spoznanja, da jih slovenski kmet ne vboga več slepo, da ne da mošnje in gospodarstva vsakteremu v roke. Zmislili so si tedaj zvijačo.

Ker se nahaja v okraji nekaj kmetov, ki so Nemcem in nemškutarjem dolžni, ki radi teh slin ližejo, katerim je samo do tega, da bi se dalo na stroške bližnjega kaj zaslužiti, izbrali so si te, da bi za njih glase lovili. Obljubilo se jim je zato, da bodo voljeni prihodnjič v okrajni zastop. Takih se ogibati, proč s takimi!

Takih ljudi je sedelo prešnja leta še le preveč v okrajnem zastopu.

Ker so le kimali, če so meščanje eno ali drugo predlagali ali tirjali, lahko se je zgodilo, da so okraju napravili samo pri Borlskem mostu 26.302 fl. 76 kr. dolga, od katerega se je v teh treh letih, odkar so v okrajnem zastopu gospodarili kmetje, 10.803 fl. 67 kr. poplačalo.

Ti kimavci z meščanji in nemškutarji vred so zakrivali, da so doklade na dačo vedno rastle. Kajti oni so dovolili, da je oni oficir, ki je delo nadzoroval, ko so delali Borlski most, dobil 1000 fl. v dar, da so se peljali trije meščanje lesa kupovat in so izdali za vožnjo, hrano, prenočišče itd. 127 fl. 42 kr., da se je g. Wibmerju izplačalo za vino, vožnje itd. dobrih in celih.

931 fl. 15 kr., inženirju Markelnu 600 fl., feldvebelnu Gattringerju 200 fl., da se je ptujskim g. Markelnu, Wibmerju i. dr. kupila jed in pijača enkrat za 83 fl. 25 kr., drugokrat za 200 fl., da se je naenkrat pokadilo 50 knb, 50 viržink, pojelo kruha, krač in pekarij za 4 fl. 25 kr., 7 fl. 90 kr., 4 fl. 50 kr., 10 fl. 40 kr., toda to vse za denar, ki ga je pridelal in zaslužil davkoplačevalec, ter ga je zanesel v davkarijo.

Ali to ni žalostno? Kmet dela in plačuje, da mu koža poka, Ptujčani in jihovi prijatelji pa se veselijo!

In ti ljudje so predrzni dovolj, da si upajo se slovenskemu kmetu zopet ponujati, da jih voli drugič v okrajni zastop. Možje pokažite jim vrata!

Ni še pozabljeno to, kar so vam hudega storili, ni še pozabljeno, kako slabo so z vašim denarjem gospodarili.

G. notar Rodošek, ki je dobil svoje dni srebrnine v vrednosti 300 fl. od okrajnega za stopa v dar, dal je jo nazaj, ker se je sramoval vzeti to, česar dati bi okrajni zastop vendar si moral premisliti.

Važnost okrajnih šolskih svetov v zadevi učnega jezika.

„Slovenski Gospodar“ je že povdarjal važnost okrajnih šolskih svetov na Slovenskem Štajeru. Ti šolski zastopi so pa posebno imenitni radi tega, ker imajo po postavi pravico odločevati o učnem jeziku.

§. 27., točka 6. postave od 8. februarja 1869 se razločno glasi, da ima okrajno šolsko svetovalstvo v prvi vrsti odločevati o učnem jeziku; krajni šolski sveti pa imajo po isti postavi v tej zadevi predloge staviti (§ 14, točka 15.) Ako toraj krajni šolski sveti na Štajerskem želé, da je učni jezik na njih šolah slovenski, in ako okrajni šolski svet temu priterdi, ne more se nihče na tem spodtikati. Tudi če bi došla pritožba zoper sklepe teh dveh šolskih uradov, teško jih bo deželni šolski svet ovrget. To nam tudi djanška skušnja potrjuje.

V Ljutomeru je že več let slovenska čvetero razredna ljudska šola. Narodni šolski svet je predlagal, da naj bo po vseh štirih razredih učni jezik slovenski, kar je narodni okrajni šolski svet tudi vsikdar potrdil.

Nemški jezik je po sklepu omenjenih šolskih zastopov bil samo učni predmet, pa ne že v prvem, ampak še le v drugem tretjem in četrtem razredu po štiri ure na teden, ki so se vzele slovenskemu jeziku; kateremu postava 8 ur na teden dovoljuje. Nemški jezik se je pa podučeval na podlagi in s pomočjo slovenskega jezika, ker tako pamet terja, in ker so tudi šolske knjige za nemški jezik tako osnovane. Te knjige pa je potrdilo samo c. kr. naučno ministerstvo, ki jih tiska v c. kr. šolski založbi. Taka uredba ljutomerske šole pa, ki je bila popolnem zakonita, še vendar ni ugajala našim nasprotnikom in tudi ne c. kr. okrajnim glavarjem in c. kr. okrajnim in deželnim šolskim nadzornikom. Neprenehoma so vpraševali, zakaj ni v tretjem za polovico, v četrtem razredu pa za večino predmetov nemščina učni jezik? Pri izraževanju svojih želj upirali so se vedno na ukaz deželnega šolskega sveta od 14. septembra 1870, pa nikdar ne pomislili, da je ta ukaz v protislovji s prej omenjeno postavo, in s c. kr. šolskimi knjigami. Krajni in okrajni šolski svet se na take nemške želje nikdar ozirala nista, pa tudi takratni šolski voditelj se je temu odločno upiral. Radi tega si deželni šolski svet v Gradci nikdar ni upal dati ukaza, da naj bi šola vsaj deloma nemška postala.

Šolski voditelj je pač moral radi tega marsikaj prestati, a prestal je vendar dobro in srečno, ljutomerski šoli pa obvaroval potrebni slovenski značaj. Tako je bilo še pred 4 leti — in je menda dandanes tudi še. (?)

Gospodarske stvari.

List in sad.

Kolikor sladkejši je vinska jagoda, toliko več sladkorja ali cukrovine mora imeti v sebi. Sladkor pa, ki je v grozdu nabran in rekel bi kakor v nekaki hranilnici hranjen, je le prav mali del vsega sladkorja, ki se je v trsu naredil; večji del njegov se tudi za druge potrebne namene v rastlini porabi namreč v to da rastlina raste, da nove rozge poganja, da nove druge dele nareja, da popke nastavlja, da les dozoreva in da se sploh rekel bi cel trs odihava.

Listi povživajo naprej in naprej za oddihavanje veliko sladkorja. Vsaka listna ploskev, ki iznaša štirjaški meter razseglosti, porablja v 24 urah tri grame sladkorja.

Doraščeni in zdravi listi narejajo pa, ako so lepo proti svitlobi obrnjeni in od nje dobro obsevani v podnevnih urah več sladkorja, kakor pa v 24 urah podihajo.

Mogoče jim je toraj, kar so sladkorja več nakuhali, tega trsu nazaj dati. Ako so pa razmere razsvitlave neugodne, n. pr. o deževnem vremenu, tako se sladkorja le malo nareja, in to, kar se ga naredi, se sproti porabi. Tako nastane primankljej sladkorja, ki se na razni način pojavlja.

Listi, ki so po drugih listih preveč v senco dejani, sploh ne morejo v večji meri sladkorja napravljati, ker se pa naprej in naprej oddihavajo, porablajo več sladkorja, kakor ga sami narejati morejo. Namesto da bi torej trsu koristili, mu le škodujejo, ker mu le sladkor jemljejo. Imajo potem takem naravo pravih pravcatih zajedavcev.

Pri vsakem delu toraj z listjem v vinogradu je toraj gledati, da svitloba more kolikor najbolj do vseh listov. Pri vezanji se toraj rozge ne smejo pretesno zvezati. Ravno tako tudi ni dobro pri porezovanji vršičev te v snope povezovati in jih na kolje natikati, kar se pa le prerado in prepogosto godi; snopiči preveč listom senco delajo. Ti snopiči potem takem trsu veliko sladkorja odtegnejo, kterege pa grozdje ravno o tem času najbolj v dozorevanje potrebuje. Listje je vse prazno vsega močiča in sladkorja. In vrh tega so skušnje pokazale, da listi, ko so se snopiči proč vzeli, še dalj časa bolehajo in so nesposobni sladkor narejati.

Škoda, ki se s sušenjem po kolovji natknjenega viničja napravlja, je navadno dosti večja, ko pa ljudje mislijo.

Mladi listi porabljajo za rast in dihanje tudi več sladkorja, kakor ga pa sami narejati morejo. List, ki je še le pol tako velik, kakor ima vzrasti, se tudi še ne more samega prerečiti, raste toraj na strošek od drugih listov napravljenega sladkorja. Mnogo mladega listja na trsu deluje toraj neugodno na dozorevanje grozdja. Brž pa, ko je list popolnoma dorastel, začne še le za trs koristen postajati, o solnčnem vremenu prej, o deževji kesneje.

Sladkor, ki se iz listov v jagode prepehja, se more na potu skozi listni recelj, rozgo, grozdovi in jagodni recelj v močič spremeniti. Na cellem tem potu se pa nahaja o času, ko grozdje dozoreva tudi sladkor, katerega več del v nespremenjenem stanu tudi v grozdovo jagode prehaja. Močič, ki se v grozdovih receljnih nabran nahaja, se more pa zopet v sladkor spremeniti in v jagode preiti. Ta prehod sladkorja v grozdove jagode, se od jagod samih provzročuje. Tudi te so pri zorenji delavne in potegujejo sladkor na se.

Kako obvarovati, da konj tako lahko ne pade.

Neki dr. Frank je pravilno vstvarjenega konja, ki je 384 kilogramov vagal, s prednjima nogama tedaj s prednjo roko in potem z zadnjima nogama tedaj z zadnjo roko na vago postavil in je tako našel, da pride pri pravilnem stanju konjevem na prednjo roko 210 kilogr. na zadnjo roko pa le 174 kilogr., da je toraj prednja roka za 36 kilogr. več obtežena od zadnje roke.

Iz tega je tedaj pokazal, zakaj konji tako radi naprej padajo. Dihanje poviša razloček še za 3—5 kilogr. Ako se konjeva glava naprej nagne tako, da se nosnice prednjih pleč dotaknejo pride na prednjo roko 218 kilogr. na zadnjo nogo pa le 166 kilogr. obteženja. Ako se pa konju glava vzdigne, kakor se to z vajeti stori, tako da so mu nosnice v višini virovih, potem je na prednji roki le 200 kilogr. na zadnji pa 184; toraj na 16 kilogr. skoraj ravnovaga. Kočijaž toraj, kateri svojega konja visoko drži, mu je dobro na pomoč, ker se prav znamenita teža na zadaj preloži in teža razdeli, tako da je nevarnost, da bi konj padel znatno zmanjša. Podobne zanimive skušnje so tudi napravili s konjem, na katerem je bil jezdec. Konj in jezdec vkup sta vagala 448 kilogramov. Pri pravilnem stanju konjevem, kakor to šola od jezdecu zahteva, je bilo na prednji roki 251 kilogr. na zadnji pa 197, torej je na prednji roki več obteženje izvažalo 54 kilogr. S tem, da je jezdec svoje truplo nazaj nagnil, je prenesel 10 kilogr. in s tem, da je konja visoko držal, ker mu je

vajeti nategnil, sopetne 8 kilogr. na zadnjo roko. S tem toraj da konju jezdec vajeti nategne, ostane na prednji roki le 223, na zadnji pa 215 kilogr. in več obteženje na spredaj je iznašalo le več 18 kilogr. Tedaj skoraj ravnotežje.

Cesarjevič Rudolf-ovo sadjerejsko društvo za Spodnji Štajer. Poročali smo o svojem času, da je ravnateljstvo našega društva centralnemu odboru c. kr. kmetijske družbe štajerske predložilo prošnjo, da bi nam nastavilo potovalnega učitelja, kateri bi v našem domačem, prostemu ljudstvu edino umevnem slovenskem jeziku podučeval z besedo in dejanjem, ter je v ta namen priporočalo g. J. Boštjančiča učitelja na Blanci. V minulem tednu došli odlok na omenjeno prošnjo se v slovenskem prevodu tako glasi: Gradec, 11. okt. 1883. Reševaje cenjeno ondašnja prošnjo od 16. avgusta t. l. št. 54. opomnimo, da je vodja vinorejske šole v Mariboru kot potovalni učitelj za sadje-rejo večji strokovnjak in slovenskega zmožen ter nimamo uzroka družega osobja za potovalno podučevanje nastavljeni. Centralni odbor c. kr. štajerske kmetijske družbe. Pairhuber.

S to prošnjo smo torej propali in nameravani praktični pouk že v letošnjih počitnicah je splaval po vodi. V. Jarc.

Sejmi 28. okt. sv. Tomaž pri Velikej nedelji, Koprivnica, Muta, Cmurek, 2. novembra sv. Janž pri Arveži, Straden, sv. Vid na Vogavi, Podčetrtek, 3. novembra Pišce, 5. nov. Selnica ob Dravi.

Dopisi.

Iz Konjic. (Iz Šent Jernejskega.) France Bračič po domače Čebil v „nemškutar-skem lisjaku“ nekega konjiškega doktorja toži, da mu je list iz Ljubljane brez podpisa poslal, ter se kot Čebilov prijatelj naznanil. V Konjicah nimamo doktorja, ki bi se s „senom in slamo“ ali pa s Čebilo pečal. Bračič odbija odločno, da bi ovi dopisatelj iz Ljubljane njegov prijatelj bil. Istina je, da Čebilek nema prijateljev, ker so ga vsi, ki so ga spoznali, zaporedoma zapustili. Občina Št. Jernejska ga ni več volila za župana, na katerem častnem mestu stoji sedaj vrli narodnjak Jurše. Ker županištva se je moral iznebiti, postal je Bračič občinski pisar ali „š....“ v Verholah in v Tepanji. Ali vrli tepanski župan Jaka Bergdolt je skoraj spoznal, da sam več ume v nemščini in slovenščini, nego Čebil in zategadelj mu je dal hitro slovo. Bergdolt se je slovenski jezik — čitati in pisati — sam naučil, nemščino pa pri vojaki, h katerim so ga vzeli, ko je le slovenski govoril; on zanika, da bi mu kedaj, ko se je eksercirati učil, slamo in seno na noge

vezali. — Nekdaj je Bračič tudi rajnega Posek-a svojim prijateljem prištel, alj ta ga je skoraj spoznal in ga je čisto odstranil. Zapu-
stiti je moral Bračič častno mesto uda okraj-
nega zastopa in direktorja konjiške hranilnice,
ker se je njegovi volitvi tudi Posek ustavil.
— Ker je Čebil tudi v realne šole v Celji vvo-
hal, mislil je, da je inženir, in poskusil je,
grunte izmeriti; toda skoraj so se tisti, ki so
ga za geometra najeli, prepričali, da se je Če-
bilek le malo geometrije naučil in dobil je tu-
di v tem poslu zaslužen slovo. „Kaj sirota
čem storiti?“ Pri nemškem šulferajnu je še
treba nemškutarjev in nemčurjev in Čebil sko-
čil je pogumno v to Slovincem škodljivo in
sovražno društvo. Mi „šulferajna“ ne zavidamo
zarad te pridobitve ali radovedni pa smo, kako
dolgo bo Bračič v ta rog trobil. — Koncem še
izrazimo: Ovi konjiški doktor, katerega se
Bračič loti, ima dosti poguma, če kaj ima proti
Čebilu, mu javno v lice izrekati, ne pa po
krivih potih v listih brez podpisa in po ovin-
kih mu resnico vrivati. Sumničiti pa ne doka-
zati je nesramno!

Iz Slov. Bistrice. Pri c. kr. davkariji v
Konjicah rešujejo slovenske vloge v nemškem
jeziku, ker dva višja uradnika slovenske pisa-
ve zmožna nista. Več strank se misli zarad
tega pritožiti. Ali je morebiti dotičnima dve-
ma gospodoma ukaz finančnega ministra od
dne 12. sušca 1862 št. 12.854. ki veli, da se
morajo vloge v istem jeziku reševati, v kate-
rem so pisane, neznan? — Občina Ponikva je
sklenila slovenski uradovati, kar se je tudi
c. kr. okr. glavarstvu naznilo. Pri dotični seji
ni bil navzoč „lisjakov“ pajdaš. Bal se je go-
tovo popolnega propada. Prilično hočem tudi
o njem nekoliko spregovoriti. Neki kramar,
ki samo nemško-židovske liste podpira, je bil
sicer pri omenjeni seji, a dotični zapisnik ni pod-
pisal. Može ki ste sedaj pokazali, da so na
Ponkvi narodna tla, skrbite, da dobite pri bo-
dočih volitvah sedanjemu vrlemu in obče spo-
štovanemu županu Fr. P. vrednega naslednika!

Od sv. Lovrenca na Dravskem polji.
(Strašen ogenj) uničil je spodnjo Lovrenčko
ves. Na sv. Lukaževo proti 1. popoldne za-
čne v kovačnici goreti. V 5. minutah so 4 hiše
v ognju in v 1/2 uri gori vsa ves, celo popolu-
dne in celo noč. Strašen veter je ogenj pod-
pihaval. Pomoči ni bilo od nikod ne iz Cirko-
vec pa ne iz Ptuja. Marija Kozoderčeva, 76-
letna ženska, hotela je še nekaj rešiti pa je v
ognju našla grozno smrt. Trgovec g. Turin je
železne križe strgal in smrti otel krojačino
Nežo Blazinovo. Pogorelo je 11 kmetov, 4 že-
larji in 6 kočlarjev in povsodi vsa gospodarska
poslopja z živžem za ljudi in s krmo za živi-
no vred. Ubogi ljude nimajo za bližnjo zimo
ne strehe ne kruha, jokajo se in togotijo po

vesi, da je strah slišati. Bog nam pomagaj, mati
božja in dobri ljudje!

Od sv. Jurja na južni železnici. (Ce-
sarjevič Rudolfovo) sadjerejsko društvo
šteje med odbornike tudi znanega in odlikova-
nega g. Mihaela Bizjaka po domače Pečovšeka
v Teharskej fari. Ta je nedavno krasno gro-
zdje od Imperial-trsa poslal cesarjeviču Rudol-
fu, ki se mu zahvali v posebnem pismu, katero
je vrlemu moževi poslal višji dvorski mojster
grof Bombeles in ki se glasi: „Njih c. kr.
visokost, prevzvišeni cesarjevič je z zadovolj-
stvom sprejel pridelke Vašega sadjerejstva in
zlasti občudoval velikost in krasoto Vašega
grozdja. Prijetno mi je Vam to po Najvišjem
zaukazu najaviti in priloženi dar doposlati.“
Priložena je bila krasna naprsna zlata igla s
krono, katerej je črka R vrezana. Čestitamo
vrlemu sadjerejcu in narodnjaku slovenskemu.
Živio Pečovšek!

Iz Vojnika. (Cestno stavbeni od-
delki.) Okrajni zastop celjski je sklenil, v
njegov delokrog spadajoče ceste I. in II. vrste
razdeliti v šestero okrajev. Kakor sedaj nje-
govo vradno (?) glasilo poroča, so cestnim ko-
misarjem imenovani sledeči gospodje: J. Lenko
za I. okraj, obsegajoč okrajne ceste 2 vrste:
Kapljaves, Trbovlje, Ločica, Noviklošter in Li-
boje v skupni dolgosti 11.999 metrov; K. Žu-
ža za II. okraj, kateri obsega okrajno cesto 2.
vrste v Griže in okr. cesto 1. vrste iz Celja v
Slov. Gradec v dolgosti 19.029 metrov; M. Sa-
jovic za III. okraj, kamor spadajo ceste 2.
vrste Dobrna-Velenje, Doberna, Vitanje, Nova
cerkev, s 19.444 metri; F. Zangger za IV.
okraj, za okrajne ceste 2. vrste Žalog, Marov,
Spodnja Hudinja, Ljubečna, Arcelin, Blagovina,
Celje-Laško, skupna dolgost je 26.475 metrov;
J. Negri za V. okraj s cestami 2. vrste Te-
harje-Ponikva, Sv. Jurij-Zajcklošter, Sv. Jurij-
kolodvor, v daljavi 22.266 metrov; K. Jelek
za VI. okraj okr. cesto 1. vrste Celje-Rogatec,
pa za okr. cesto 2. vrste na Planino in v Žu-
sem, kar meri 24.024 metrov. — Gosp. Stiger
je prevzel okrajno blagajnico s 1079 gld. 40 kr.

To je vse prav, le odločnih narodnjakov
nam je premalo; če pa le nimajo kake politi-
čne nakane za ušesi. Poročilo bo znabiti marsikoga
zanimalo. — Volitve se bližajo.

Slovenec.

Od sv. Lorenca v Puščavi. (Nemšku-
tarji.) Kakor je že večkrat „Slov. Gospodar“ po-
ročal o naših nemškutarjih, tako si tudi jaz dovo-
lim nekoliko povedati o naših renegatih in agentih
„Kmetskega prijatelja“ ali prav lisjaka, katerih
štejemo v št. Lorenci in okoli več kot preve-
liko. Vendar za sedaj še hočem njih imena
zamolčati, kar se prihodnjič vendar ne zgodi,
ako ne odjenjajo. Eden od teh je baje „Slov.
Gospodarja“ že pojedel ali kali? Ti gospodje

pač mislijo, da bo njihova protivost in ščunvanje „Kmetskega Prijatelja“, naš list, kar popihalo iz sveta, kar pa upamo, da ako Bog da in sreča junaška, se ne zgodi saj vemo, da ni povsod toliko renegatov in v svojo skledo plavajočih odpadnikov kakor pri nas. Neki je rekel da bere le celjskega „lisjaka“, ker piše kakor se kmetom godi; na kar mu narodnjak odvrne: „Tega nam itak ni treba pisati, kako se nam godi, ampak nam le poduka treba v vsakovrstnih strokah gospodarstva kakor tudi v političnih razmerah in vse to najdemo v „Gospodarji“. Vendar kmetom se ne more toliko zameriti, da se dajo zapeljati po besedah liberalnih gospodov, ker pri nas še manjka dovolj voditeljev in nekteri kmetje mislijo, da je vse res in dobro, kar jim lisjakovi agenti pravijo in ponujajo, misleč, saj so učeni gospodje?! — Nazadnje si še dovolim vprašati, zakaj se občinska oznanila za tržko občino oznanujejo v nemškem jeziku? Mimogrede omenim, da je ta občinski sluga edini Nemec v trgu (vsaj po mojem vedenju) in temu na ljubo in našim nemškutarjem naj bi se učili vsi občani nemški, da bi potem razumeli, kaj se jim oznanjuje in oni bi jim dajali potem zato nemškutarja „lisjaka“.

Iz Murskega polja. (Sadunosniki.) Očesu človekovemu, kateri hodi po vinorodnih gričih ob jugo-zahodnej strani Ljutomera razprostira se ravno polje, ki ga prerezuje bistra reka Mura, delajoč naravno mejo med štajarskimi in ogerskimi Slovenci. S hribčkov na polje se ozirajoči človek vidi po prijaznej ravani zelene šumice, med katerimi se skrivajo bela snažna poslopja navadno eno tik drugega. V tem se Muro-poljske vesnice ločijo od onih na peščenem Dravskem polju, ali v rodovitnej Savinjske dolini, kolikor je pisatelju teh vrstic znano. Vesi ob bregovih Savinje in Drave namreč potniku pred oči postavljajo večinoma le golo zidovje od vseh strani. Tega na Murskem polju ni. Tukaj je za poslopjem posameznih gospodarjev mala hosta sadnega drevja, sadunosnik. Blizo domačega dvorišča je namreč precej velik in bodi z navadnim, bodi živim plotom zagrajen prostor, po ljutomerske okolici „ograd“ imenovan. Toti del zemlje rabi za travnik in sadunosnik, večkrat je v njem tudi njiva ali barem „grede“ ali zelenjadnik. V ogradi je sadunosnih dreves prav blizu poslopja. Kader so namreč naši predniki, pa tudi vrstniki kje med grmovjem našli divjak, so ga navadno presadili blizo podstrešja, ker je tukaj zemlja v večji meri navzeta redilnih snovij. ki prihajajo iz hlevov in gnojišča pa tudi drugi drobni lesni odpadki, ki se razkrojijo in so sadnim drevesom v prid. Čem dalje od pobištva se gleda, tem menje se vidi drevja. Marsikteri gospodar je sicer poskušal tudi po oddaljenej-

ših krajih drevese zasajati, skopal je navadno jamo, ali obziroma na naravo prostora pretesno večkrat pregloboko in priredila je se drevescu smrtna jama. Zemlja bi še sadežem ugajala, ko bi bila dobro priredjena, toda večkrat že prve korenince nje ne morejo predirati, drevesce oslabi, ker je svet pretrden. Dvakrat, trikrat človek poskusi saditev, potem pa jej da slovo. To je vzrok prikazni, da je konec ogradow sadunosnega drevja malo ali celo nič. Temu se zamore v okom priti, če se zemlja dobro zrahlja in gnoji. Na delo tedaj dragi rojaki in poskusite reč na novi način. Kajti vsaka zemlja, ako le ni preveč prazna, pešnata in kamenita, je za sadunosno drevo, nekatere sorte celo slabo zemljo ljubijo.

(Konec prihodnjič.)

Iz Haloz. (Zavoljo Judov) in razsajanja proti jim bila je 16. t. m. obravnava pri okrožnej sodnji celjske. Tožil je državni pravdnik, namreč substitut g. Wagner. Dne 5. sept. t. l. so hrvatski kmetje v Visnici Judom A. Klein in N. Heiner štacune izropali. Mnogo vina so izpili. Zraven so bili štajarski kmetje, fanti in viničarji iz Paradiža. Proti večeru tistega dne vrnejo se domu spremljani od 10 Hrvatov, ki so imeli sekire seboj. Šli so od hiše do hiše ter z zvonom Karla Sime zvonili, naj ljudje skupaj pridejo ter nad Juda Morica Blas pri sv. Barbari planejo. Okolo 50 ljudi se res poda tje, mežnar bil je prisiljen zvoniti. Najprvle so dveri v štacuno vlomili, drugi so pa v dvorišče prasnoli, Hrvati so kričali, naj jim Juda Kleina iz hiše spusti. Jud Blas ustrelil iz revolverja in sedaj hiti vse iz dvorišča naprej pred štacuno in v tem hipu potegnejo Judje z dvorišča skoz vrt in pobegnejo. Na to razderejo možje Judom vse po štacuni in hramu. Trije žandarji storijo razsajanju konec; Hrvati odnesejo v noči pete, a 21 štajercev je ugrabljenih in v Celje odgnanih. Tukaj so bili obsojeni v težko ječo: Jan. Friedauer je dobil 2 leti, Vido Kozel 18 mesecev, Juri Kele in Jož. Vidovič vsak 1 leto, Jan. Voglar, Miha Gabež, Franc Emeršič, Jož Potočnik, Andrej Hrenko in Marko Gabrovec vsaki 6 mesecev, Jan. Koletnik 11 mesecev, Jož. Koletnik in Jan. Herzog, vsaki 5 mesecev, Jož. Emeršič starši, Mih. Koletnik, Filip Bratušek in Miha Arnejčič, vsaki 9 mesecev, Jožef Emeršič 4, Jož. Žumbar in Jakob Mlakar vsaki 10 in Jožef Majcenovič 7 mesecev. Ko bi ne bili nemški liberalci Judov v deželo spustili, bi vseh teh nesreč ne bilo.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Zopet zborujejo na Dunaji delegacije ali poslanci našega pa ogerskega državnega zbora ter se posvetujejo o vo-

jaških in diplomatičnih zadevah cele Avstrije. Ogerskej delegaciji predseduje kardinal Hajnald, avstrijskej pa konservativni knez Čartorijski in grof Hohenwart, nemški liberalci so prvokrat iz predsedništva izpahnjeni. Za vojaštvo bo treba drugo leto 111 milijonov. Od teh pride za vojaštvo v Bosni in Hercegovini 7 milj. Veliko denarja gre za nove trdnjave, ona v Premislu bo stala 5 milj., v Krakovem 3, v Poli 4 milj. goldinarjev. Colnina vrže sedaj državi 17 milijonov dohodka. To se imamo zahvaliti sedanjim konservativnim poslancem, ki so liberalno postavo zamenili z boljo in colnino na tuje blago pozvišali. — Krajski deželni zbor je končan, poprej je še 500 fl. za poučevanje nemškega jezika učiteljem dovolil, kar je dr. Zarnika tako svadilo, da je poslanstvo položil. — Magjarskih 11 poslancev snuje protižidovsko zavezo, ki hoče Judom zabraniti krčmarjenje in opravilo sodnika čez kristjane; v Oseku kristjan Bartalovič ni hotel pred Judom sodnikom prisegnoti, pa višja sodnija Zagrebska mu ne daje prav in ukazuje prisegnoti. Novi ban bode še le meseca novembra imenovan; regimenta Khun pa Dahlen marširata domov v Celovec in Ljubljano. — Iz Bosne in Hercegovine nameravajo drugo leto 5000 vojakov domov spustiti, da se vojaški stroški zmanjšajo.

Vnanje države. Francozi se utegnejo republike zopet naveličati; republikanci, liberalci in freimaurerji namreč preveč kradnejo denarjev iz državnih kas, mnogo dolgov najemajo in Jude krmijo. Tudi zaveznikov ne dobijo, dokler obstaja republika, ker jej nihče ne zapu; kajti ministerstvo, ki danes kaj obljubi, utegne jutri odstopiti, če si poslanci premislijo. Zato mislijo čedalje bolj na sedanjega glavarja stare kraljevske rodbine Filipa Orlejskega. — Bismark in Moltke baje precej bolehata; da bi umrla, tega bi Francozi najbolj veseli bili. — Ruski car da na mestu, kder je bil njegov oča umorjen, velikansko cerkev zidati. — Rumuni so nam slabi sosedje, nedavno je 150 vojakov vdrlo čez mejo in zažgalo avstrijsko čuvarsko hišico. — Na Turškem velikemu mestu Smirni nasproti na otoku Hij razrušil je strašen potres hiše, da je 20.000 ljudi brez strehe, mnogo je ubitih. — Papež baje tirjajo, da jim Italijani saj tisti del mesta pustijo, kder stoji Vatikanska palača in cerkev sv. Petra, ter izroči kos zemlje do morja s pristaniščem. — V Egiptu blizu Aleksandrije imajo zopet kolero. — Peruvijanci so od Hilencev bili zopet tako tepeni, da so sedaj prisiljeni mir sklenoti in se popolnem podati. Tako je sedaj 3letnemu krvi prelivanju tam konec storjen. — Kitajci postajajo čedalje pogumnejši zoper Francoze in si svojijo ves Tonking in Anam.

Za poduk in kratek čas.

Celje.

(Zgodovinska črtica).

(Dalje.)

IV. Zanimivo je pri cerkveni zgodovini celjski to, kar piše slavní Ig. Orožen o protestantih, ki so proti koncu 16. stoletja v Celji in v okolici to krivovero utemeljiti hoteli. Pri sv. Maksimiljanu je bil za beneficijata že Primož Truber, kateri je pozneje s pomočjo slovenskih knjig krivovero razširjeval.

Leta 1575 je imel oskrbnik celjske graščine, Jan. Helfenberg, luteranskega pridigarja pri sebi, namreč Jurija Mačka, ki je v zgornjem (starem) in v spodnjem gradu (v mestu) pridigoval.

Po prizadevanji plemenitašev bivajočih v celjski okolici, in deželnih stanov, dobili so luterski Celjani takratni samostan sv. Trojice v svoje roke, in tukaj je postavil deželni luterski pridigar omenjenega Mačka za predikanta. Nad tem človekom so se pa ljudje preveč spotikali in ga v njegovi službi tako zelo motili, da so celjski protestanti sklenili umakniti se iz mesta in drugod lastno novo cerkev sezidati si. Tako lutersko cerkev, ki je bila zelo lepa in draga, postavili so si bili s pomočjo deželnih stanov, toda zoper voljo cesarja in deželnega kneza v Šarfenav-u pri Žavci, kjer so danes Golče v Dolnji Ložnici. Dokončana je bila l. 1589.

Pridigovali so v njej sledeči luterski duhovniki: že omenjeni Maček, ki je l. 1596 tu umrl in v tej cerkvi je morebiti tudi pokopan. Ivan Weidinger, ki je bil radi slabega vedenja spoden; Ivan Pistor in Jan Dolijanski.

Ko je cesar luteransko vero ostro prepovedal, bila je ta cerkev podrtá in razrušena, kar se je storilo l. 1600 na povelje komisije, ki je preiskovala in kaznovala krivoverce. Na čelu tej komisiji je bil prošt iz Stainz-a, Jak. Rosolenc.

Kapucinski samostan v Celji je ustanovil v l. 1609–1611 ljubljanski škof Tomaž Kren s pomočjo nadvojvode Ferdinanda II.

V srednjem veku je bil v Celji tudi ženski red Klarisink, pa je menda malo časa obstal. — Iz najnovejšega časa je še poročati, da so se lazaristi t. j. duhovniki iz reda sv. Vincenca de Pavla l. 1851 v Celji naselili in prevzeli cerkev sv. Jožefa.

Usmiljene sestre so l. 1875 prevzele oskrbovanje bolnišnice, a l. 1878 so bile nastavljene za dekliško okoliško šolo šolske sestre (iz 3. reda sv. Frančiška.)

Smešnica 43. Ko so se l. 1849 Rusi Ogerskej bližali, so upili Magjari na nekem shodu

tako-le: „Rojaki! naj Rusi k nam pridejo ali ne pridejo, v vsakem slučaju se obnašajmo kakor pravi domoljubi in junaki. Če pridejo, vdajmo se jim, ker smo preslabi, da bi se branili; če pa ne pridejo, bodimo pripravljeni braniti se do zadnje kaplje krvi“.

Razne stvari.

(Odlikovanje) s srebrnim križcem s krono g. Gašperja Šorna in vrlega narodnjaka iskrenega Slovence in župana v Grajski vasi v Savinjske dolini bo 4. nov. t. l. Ob 11. uri bo tam sv. meša in potem odlikovanje, skupni obed in veselica, za katero se vrlo delajo priprave. V kratkem bo menda tudi v št. Juriji za blagega g. dr. Ipavica podobna svečanost!

(Prav srboriti) so postali nemškutarji pa nemčurji in tožijo, če jih kdo samo imenuje, pa zastonj. Tako je nek nemčur iz Vojnika tožil v Celji pa ni opravil nič. Ako tedaj človeka, ki zataji svoj narod, osoliš z nemčurjem, ne žališ njegove časti.

(Wildhauški Karneri) je svojo grajščino prodal Badelnu staršemu za 80.000 fl. Slovenci imamo med velikim posestvom enega nasprotnika menje.

(Pogoreli) so Andrej Golob v Žabjivasi in njegova sosedja Andrej Pajek in Blaž Pobejac. Da ni ogenj dalje grabil, zabranil je mladi Jurij Vengušt, ki se je pri gasenji hrabro obnašal, čeravno se je znatno opeknel.

(Ukradli) so tatje Kokošineku I. Ritonji v Rogoznici v Slov. goricah 37 kokošij, v gradu Weichselstätten pri Celji zlat križec, krasen biser, zlato svetinjo in dva zlata prstana.

(Všla) je 23letna Jovana Gasparičeva v Runči nad Veliko nedeljo in jo iščejo, ker je baje svoje dete umorila.

(Pogoreli) so posestnik Družovec, Kramberger in Kurbos v Senarskem sv. Lenartskega okraja. Ogenj je užgala hudobna roka.

(Bralno polit. društvo) snujejo narodnjaki v Slatini, a v Šmariji čitalnico. Tako je prav.

(Na Muti) je neka „fajla“ se dala poročati z nekim zvijačnikom, ki je nekaj časa dobro jedel in pil potem pa — všel.

(V Mahrenbergu) se je užgalo gospodarsko poslopje Marije Brenčurjeve, toda pridni gasilci, zlasti oni iz Vuhreda so obranili njeno usnjarno pa sosede: Hödelna in Pongraca.

(Radvanjsko nemčevalnico) imajo že pod streho, posestniki se lahko plačevanj veselijo.

(V Mahrenbergu) so g. Appelnu, pridnemu vračniku slovesno izročili 17. t. m. zlati križec za zasluge.

(Vinska letina v Virštanji.) Letos je bila vinska trgateg v naših vinogradih hvala Bogu boljša od pretečenih let. Grozdje je bilo lepo in dobro dozorelo in trgateg se je vršila v lepem vremenu. Imeli bomo torej več in dobrega vina in se nadajamo tudi primerne vinske cene.

(Iz Wurmberga) se nam poroča, da sta kot volilna moža za okrajni zastop tam izvoljena vrla Slovenci Jož. Domitar in Fr. Kolarič.

(Velikega medveda) so zasledili pod Laškim pri Marija-Gradci.

(Za lepo sadovje) prejeli so od vrtnarskega društva na razstavi v Gradci veliko sreberno svetinjo: Jož. Rak v Velenji, kmetijska podružnica in Jan. Bezenšek v Konjicah, kaplan Feil v Ivniku, sreberno svetinjo Peter Friedau v Norščencih, učiteljišni šolski vrt v Mariboru, 1 srebernik Daniel Ramuta pri sv. Martinu pod Wurmbergom.

Loterijske številke:

V Gradci 20. oktobra 1883: 62, 20, 24, 47, 6
Na Dunaji „ „ 89, 23, 28, 45, 8
Prihodnje srečkanje: 3. novembra 1883.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica	Rž	Ječmen	Oves	Tursica	Proso	Ajda
	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.
Maribor . .	7 80	5 —	4 80	2 80	4 80	4 80	4 60
Ptuj . . .	6 80	4 50	5 —	2 80	4 20	5 —	5 75
Celje . . .	9 —	7 32	5 70	3 98	6 45	5 60	6 50
Gradec . .	8 35	5 40	5 20	3 10	4 79	4 70	4 80
Ljubljana .	8 58	5 32	4 53	3 13	5 43	4 30	3 67
Celovec . .	7 60	5 55	5 40	3 15	5 25	5 —	5 —
Dunaj } Pešt } 100 Klg.	11 66 10 15	8 30 7 50	10 19 9 62	6 80 6 40	6 85 5 80	8 85 6 82	— 20 6 30

Učenca ali praktikanta

sprejme v štacuno različnega blaga

Maks Robič,

trgovec v Središči (Polstrau).

Dražba

cerkvenega mošta, 10 polovnjakov, se bode v Framu vršila dne 2. novembra 1883, ob 10. uri.

Simon Gaberc,
župnik.

Na prodaj

je v ormoškej občini, komaj četrt ure od ormoškega mesta posestvo z zidanim hramom in gospodarskim poslopjem v najboljšem stanju, zemljišča je 4 orale 1454⁰ njiv, sadovnjaka in košenine pa 1360⁰ ter vse arrondirano; pogoji so jako ugodni. — Ob jednem proda se tudi k temu posestvu spadajoči vinograd v Vinskem vrhu ali s posestvom vkup ali pa posebej pod najugodnejimi pogoji. Natančneje izve se v odvetniške pisarni g. dr. Ivana Omulca v Ormoži. 2—3

Imenik

koristnih bukev, ki so po znižani ceni na prodaj v **J. Leonovi prodajalnici** papirja in zaloge tiskovin:

Hrana apostolska bogoljubnim dušam, dana po brajni apostolskih listov in drugih bukev svetega pisma za nedelje in svetke; 2 dela, gr. 8. 1850.

Hrana evangeljskih nauk, bogoljubnim dušam dana na vse nedelje in zapovedane praznike v leti.

Vsaka knjiga obsega dva dela in velja mehko-vezana 1 fl. 60 kr.

Spisali dušni pastirji na spodnjem Štajerskem; na svetlo dal Anton Slomšek, nekdanji kaplan pri Novicerkvi. Drugi pomnoženi natis.

Imenovanih dveh knjig posebej hvaliti ni treba; priporočita se in kažeta svojo vrednost vedno že dovolj skoz to, da sta delo slavno znane roke, delo rajnega knezoškofa Lavantinskega, prvaka slovenskih pisateljev. Le eden glas, glas občenega dopadenja, občne pohvale ste si povsod pridobile. Po pravici zamoremo reči, da od knjig enacega zapopadka, jih slovensko slovstvo več nima, še nobena Hrane ni prekosila.

III. za 8 pol pomnožena izdaja knjige

Zur Congrua-Frage

des

kath. Seelsorgs-Clerus in Oesterreich
von

J. Martini, Weltpriester

izide v 8 dneh — cena za 27 pol 1 fl. 50 kr.

z dopošiljativjo 1 fl. 60 kr.

Provi dve izdaji ste razprodani.

Naročila izvršuje: „Verlags-Buchhandlung Styria in Graz, Albrechtgasse Nr. 5.

V zalogi

Janeza Leona v Mariboru

izide 15. oktobra t. l.

Južnoštajerski koledar

za na steno

v nemški in slovenski izdaji

za l. 1884,

zapopadajoč zraven popolnega koledara vse mrakove solnea in meseca, kmetovske pregovore o vremenu in letini, vse letne in živinske sejme, dozdevno vreme, državne prepovedane čase, lestvice za pristojbine kolkov ali štempeljnov itd.

Praktično urejeni koledar ima to prednost, da je natisnen na velikej četverki in ga je možno povsod na steno obesiti.

Velja samo 25 kr.

Prodajalcem se dovoli primeren nadavek.

Na prodaj v Mariboru.

Müllerjeva

zaloga narejenih oblačil

v Mariboru,

Vetrinjskej ulici, nasproti od kavarne Folgerjeve,
ima mnogo na prodaj

po jako nizkej ceni.

Sukenj iz lodna, sivega, rjavega, svetlega ali temnega, z ravnim ali vpognenim ovratnikom, zelenimi ali rujavimi obšivi, raznimi podvlakami.

Sukenj iz kalmuka, črnega, dobro batiranega, podvlečenega s črnim zametnim ovratnikom.

Sukenj iz Zenz-Sacco, jako dobro batiranih, dalje hlač vsake sorte, sraje, z ovratnikom, pa tudi brez njega, sraje za delavce iz molinos, plavega in belega barheta itd.

3-4